

Araştırma Makalesi / Research Paper

TÜRKİYE'DE YAYIMLANAN ÇALIŞMALAR IŞIĞINDA KAŞKAY TÜRKÇESİNDE İKİLEMELER

Muhittin ÇELİK*
Mustafa YILMAZ**

Öz

Bu çalışmada, Kaşkay Türkçesiyle yazılmış *Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları*, *Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi'nin Şiirleri*, *Kaşkay Türkçesi*, *Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi*, *Kaşkay Türkçesi Metinleri*, *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ'i Şi'ri yâ Âşâr-i Şu'arâ-yi Kaşkâ'i*, *Mazun Şiirler* adlı eserlerde yer alan ikilemeler ele alınmıştır. Türkçe ve Farsça olmak üzere, iki dilli bir halk olan Kaşkay Türkleri, kendi yazı dillerini oluşturma yolunda ciddi çabalar sergilemektedirler. Kaşkay Türkçesindeki ikilemelerin tespit edilmesi, Kaşkay Türkçesi söz varlığının belirlenmesi ve Kaşkay Türkçesi ikilemelerinin özelliklerinin ortaya konması noktasında önem arz etmektedir.

İkileme ile ilgili kuramsal açıklamaların yapıldığı “Giriş” bölümünde dil bilimcilerin bu kelime grubunu nasıl tanımladıklarına ve ikilemeler için kullanılan farklı terimlere değinilmiştir. Ayrıca ikilemelerin oluşturulma yolları ve nasıl tasnif edildikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

“İkilemeler” başlığı altında, Kaşkay Türkçesine ait bazı metinlerde tespit ettiğimiz en az bir ögesi Türkçe olan ikilemelerin alfabetik listesi, örnekleriyle birlikte verilmiştir.

Geliş Tarihi/ Date Applied: 17.03.2020

Kabul Tarihi/ Date Accepted: 30.08.2020

Makalenin Künyesi: Çelik, M. ve Yılmaz, M. (2020). “Türkiye’de Yayımlanan Çalışmalar Işığında Kaşkay Türkçesinde İkilemeler”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 50, 47-76.

DOI: 10.24155/tdk.2020.140

* Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, muhittin.celik@inonu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6691-1443

** Arş. Gör., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mustafayilmaz@live.com

ORCID ID: 0000-0003-2759-4980

“İnceleme” bölümünde, metinlerde tespit edilen ikilemeler, kelimele-
rinin kökenine, öğeleri arasındaki anlam ilişkilerine ve öğeleri arasındaki
ses benzerliklerine göre ele alınmıştır.

Çalışmanın “Sonuç” bölümünde ise tespit edilen ikilemelerin tasnif
edilmesi neticesinde ortaya çıkan sayısal veriler belirtilmiştir. Her bir in-
celeme başlığı için ayrı şekilde belirtilen sayısal verilerin yüzdelik oran-
larına da yer verilmiştir. Ayrıca, elde edilen sayısal veriler ışığında çeşitli
tespitler ve yorumlar yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: Kaşkay Türkçesi, ikileme, hendiadyoin, tekrar,
yineleme.

Reduplications in Qashqai Turkish in Consideration of Studies Published in Turkey

Abstract

In this study, the reduplications found in the works of *Kaşkay Ata-
sözlerinde Ad Aktarmaları*, *Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muham-
medi'nin Şiirleri*, *Kaşkay Türkçesi*, *Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı
Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi*, *Kaşkay Türk-
çesi Metinleri*, *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi:Kaşkâ'i Şi'ri yâ Âşâr-i
Şu'arâ-yi Kaşkâ'i*, *Mazun Şiirler* which are written in Qashqai Turkish,
are handled. As a bilingual people, Turkish and Persian, the Qashqai
Turks were making serious efforts to create their own written language.
Determining the reduplications in Qashqai Turkish is important in point
of establishing the vocabulary of Qashqai Turkish and revealing the cha-
racteristics of Qashqai Turkish reduplications.

How the linguists define this wordgroup and different terms used for
reduplications are mentioned in the Introduction section, in which theo-
retical explanations about reduplications are given. Moreover, forming
patterns of reduplications and how they are classified.

Under the Reduplications heading, alphabetical list of the reduplica-
tions found in the texts of Qashqai Turkish and at least one word of which
is Turkish is given with examples.

Under the Examination heading, the reduplications found in the texts
are handled according to meaning relations with their components, stems
of the words and phonetic resemblances between their components.

In the Conclusion section of the study, statistical data obtained after
classification of the reduplications are presented. Percentage values of the
statistical data shown separately for each examination title are also given.
Furthermore, in the light of the obtained statistical data, some establish-
ments and comments are made.

Keywords: Qashqai Turkish, reduplication, hendiadys, repetition,
reiteration.

Giriş

Bu çalışmada, bir dilin gelişmişliğini ve zenginliğini gösteren unsurlardan olan ikilemelerin Kaşkay Türkçesi metinlerindeki kullanımları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, tespit edilen ikilemeler anlam, ses ve köken özelliklerine göre incelenerek tasnife tabi tutulmuştur. Çalışmada, *Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları*, *Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi'nin Şiirleri*, *Kaşkay Türkçesi*, *Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi*, *Kaşkay Türkçesi Metinleri*, *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ'î Şi'ri yâ Âşâr-i Şu'arâ-yi Kaşkâ'î*, *Mazun Şiirler* adlı eserlerde yer alan metinlerden yararlanılmıştır. İkileme kavramına dair pek çok adlandırma ve tanım yapılmış olması, yapılan tanımların zaman zaman birbirinden farklı olması bu kavramın özellikle ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

İkilemeler, anlamı kuvvetlendirmek, pekiştirmek ve anlatıma zenginlik katmak için aynı sözcüğün yinelenmesi ya da eş, yakın, zıt anlamlı sözcüklerin belli bir düzen içerisinde bir araya gelerek kalıplaşması sonucunda oluşmuş kelime grubu şeklinde tanımlanabilir. Birçok dil bilimci tarafından tanımlanan ve üzerinde çalışmalar yapılan ikileme için bir tanım ve terim birlikteliğinden söz etmek güçtür. Pek çok dilde mevcut olan bu kelime grubunu adlandırmak için diğer dillerde olduğu gibi Türkçede de birçok terim kullanılmıştır. Bu durumun neticesinde ortaya bir terim karmaşası çıkmıştır. İkileme terimi için Almancada *geminatio*, *verdopplung*, *reduplikation*; Fransızca *gémiation*, *redoublement*, *réduplication*, İngilizcede *geminatio*, *reduplication* sözcükleri kullanılmaktadır (Vardar, 2007: 119). Osmanlı Türkçesinde *atf-ı tesiri*; Türkiye Türkçesinde *çift sözler*, *hendiadyoin*, *ikileme*, *ikizleme*, *katmerleme*, *kelime koşması*, *koşaç*, *koşma takımlar*, *koşma*, *reduplikasyon*, *sıralama*, *tekrar grubu*, *tekrar*, *yineleme* terimleri ikileme için kullanılmıştır.

TDK *Türkçe Sözlük*'te ikileme “anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması” şeklinde tanımlanmıştır (TS, 2011: 1165).

Berke Vardar, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*'nde ikilemeyi “Anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme, aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma (örn. *ölen ölene*, *güzel güzel*, *ev mev*, vb.)” şeklinde tanımlar (Vardar, 2007: 119).

Günay Karağaç, *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*'nde ikileme için “Bir varlığı veya bir eylemi karşılamak üzere eş görevli iki sözün oluşturduğu söz öbeğidir. Biçim ve anlam bakımından birbiriyle bağlantılı ve aynı türden olan iki veya daha çok sözün bir araya gelerek oluşturdukları yapı, yi-

neleme öbeği olarak bilinir. Türkçede yinelemeler iki sözle yapılır; ancak az da olsa, üçlü ve dördümlü yinelemeler de görülür.” demektedir (Karaağaç, 2013: 486).

İkileme için “hendiadyoin” terimini kullanan Saadet Çağatay *Uygurcada Hendiadyoinler* adlı çalışmasında bu terimi şöyle tanımlar: “Aynı manada yahut yakın manadaki iki kelimenin bir tek kelime gibi bir anlam ifade etmesine Hendiadyoin denir. Hendiadyoin’ler ekseriye iki sinonimden ibarettir.” (Çağatay, 1978: 29-30).

Muharrem Ergin ikileme için “tekrar” terimini kullanır. “Tekrarlar aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ile meydana gelen kelime gruplarıdır. Tekrarı meydana getiren iki kelimenin tekrara iştiraki tamamıyla birbirine eşittir. Fonksiyonları da, şekilleri de, vurguları da birbirinden farksızdır.” Hemen hemen her çeşit kelimededen tekrar yapılabileceğini belirten Ergin, isimler, sıfatlar, zarflar ve zarf fiillerin tekrara en elverişli kelime grupları olduğunu belirtir. Türkçede tekrarların *aynen tekrarlar*, *eş manalı tekrarlar*, *zıt manalı tekrarlar*, *ilaveli tekrarlar* olmak üzere dört çeşidinin bulunduğuna değinir ve tekrarların başlıca fonksiyonlarını şöyle sıralar: 1. kuvvetlendirme, 2. çokluk, 3. devamlılık (Ergin, 2005: 377).

Zeynep Korkmaz, ikilemeleri “aralarında belli bir ses düzeni bulunan, biçim ve anlamca birbiriyle ilişkili olan, aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi ile oluşturulan kelime grubu” şeklinde tanımlar. Korkmaz, ikilemelerin ad çekimi ekleri alabildiğini, cümle içinde ad, sıfat ve zarf görevi yüklediğini, anlamı güçlendirmek üzere kullanıldığını belirttiğinden sonra başlıca ikileme türlerini şu şekilde sıralar:

a- Aynı kelimenin tekrarı ile kurulanlar: birer birer, teker teker, mışıl mışıl, dinleye dinleye, dura dura, bekleye bekleye, göre göre vb.

b- Eş veya yakın anlamlı kelimelerle kurulanlar: ev bark, belli başlı, bitip tükenmek, delik deşik, doğru dürüst, köşe bucak, yalvarıp yakarmak, düğün dernek, yalan yanlış, soy sop vb.

c- Zıt anlamlı kelimelerle kurulanlar: bata çıka, düşe kalka, yaza çize, doğru yanlış, iyi kötü az çok, üst baş, analı babalı, karı koca, yaz kış vb.

d- Aynı kelimenin ön sesinin değiştirilerek tekrarlanması ile kurulanlar: ayak mayak, güzel müzel, yaka maka, kutlu mutlu, çeyiz meyiz, sandık mandık vb. (Korkmaz, 2003: 82).

Hatice Şahin, ikilemeler hakkında “Bir dilin söz varlığı içinde çok önemli bir yere sahip ve dillerin anlatım çeşitliliğinde büyük rol oynayan dil birlikleridir. İkilemeler anlatımı güçlendirmek, pekiştirmek ve zenginleştirmek gibi görevleri üstlenirler.” der ve ikilemelerin oluşumunu şu

başlıklar altında sınıflandırır: “a) Bir kelimenin tekrarı ile oluşanlar b) İki benzer anlamlı kelimedenden oluşanlar c) İki zıt anlamlı kelimedenden oluşanlar d) İki anlamsız kelimedenden oluşanlar e) Bir anlamlı bir anlamsız kelimedenden oluşanlar.” (Şahin, 1997: 125).

Vecihe Hatiboğlu *Türk Dilinde İkileme* adlı kitabında “İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün kullanılmasıdır.” der. İlgili eserin “İkilemelerin Genel Özellikleri” başlıklı bölümünde ikilemeyi kuran sözcüklerin genel özelliklerinin başında ses benzerliğinin, ses uygunluğunun geldiğini belirten Hatiboğlu, ikilemelerde ses benzerliğini ön seste benzerlik (*çekip çevirmek, kış kıyamet, saçma sapan*) ve son seste benzerlik (*kırık dökük, hesap kitap, halim selim*) başlıklarında inceler. İkilemelerdeki sözcükler arasındaki ünlü kurallarına da değinen Hatiboğlu, “ayrı sözcüklerden kurulan ikilemelerin çoğunda, özellikle yansımalarda, birinci sözcüğün ilk hecesinde ‘a’ sesi varsa, ikinci sözcüğün ilk hecesinde ‘u’ sesi (çarpık çurpuk, şartlı şurtlu, tak tuk)” bulunduğunu ve bu kuralın ince sıralı ünlülerde de yürütüldüğünü (*eski püskü, eğri büğrü, tek tük*), “ikilemeyi kuran ayrı sözcüklerden birincisinin ilk hecesinde, özellikle kalın, düz, dar ünlü varsa bütün hecelerde ve öteki sözcükte de kalın, düz, dar ünlü (*sıkı fıkı, ıvır zıvır, pılı pırtı*)” bulunduğunu belirtir. Hatiboğlu, ikilemelerde kalıplaşma hususunu şöyle ifade eder: “İkilemeyi kuran sözcükler arasındaki kalıplaşma, kenetlenme o kadar kesindir ki, sözcüklerden biri ya da ikisi tek başına kullanılamaz, yaşayamaz (*tek tük, eski püskü, çoluk çocuk, eğri büğrü, yamru yumru, didikdidik, buramburam, allakbullak*).” Aralıklı ikilemelerin bazılarının kalıplaştığını belirten Hatiboğlu, bunların bağlaçlarla (*ancak ve ancak, ağıladı da ağıladı*), soru ekiyle (*ev mi ev, olur mu olur*) ve sayı adlarıyla (*üç aşağı beş yukarı, bir deri bir kemik*) oluştuğuna değinir (Hatiboğlu, 1981: 9-25).

Doğan Aksan, Türkçeye olağanüstü bir anlatım gücü ve zenginliği kazandıran ikilemelerin Türkçenin her evresinde, her lehçesinde yaygın olarak kullanıldığını belirtir (Aksan, 2006: 81). Nitekim Türkçenin ilk yazılı kaynağı olarak kabul edilen *Orhun Yazıtları*’nda da ikilemelere rastlanmaktadır. Eçü apa (ata dede/ecdat), iş küç (iş güç), yabız yablak (kötü, fena), eb bark (ev bark) bu ikilemelerden bazılarıdır.¹ (Tekin, 2006: 24, 26, 30, 62).

Ahat Üstüner, *Türkçede Pekiştirme* isimli eserinde pekiştirme türlerini 1. Seslerle Pekiştirme 2. Eklerle Pekiştirme 3. Kelimelerle Pekiştirme 4.

¹ Geniş bilgi için bk. Erhan Aydın, “Orhon Yazıtlarında Hendiadyoinler”, *Türk Dili*, Sayı: 544 (Nisan 1997), s. 417-421.

Söz Dizimiyle Pekiştirme olmak üzere dört bölüme ayırmıştır. Üstüner, “Kelimelerle Pekiştirme” başlığı altında yer alan “Tekrarlar” alt başlığında “Türkçenin grameri, dil ve anlatım özellikleri, anlatım gücü ile ilgili yapılmış bütün çalışmalarda bir pekiştirme unsuru olarak en çok üzerinde durulan, hakkında en fazla araştırma yapılmış anlatım şekli tekrarlardır.” der. Türkçe ile ilgili çalışmalarda tekrar terimi yerine “ikileme, yineleme, ikizleme, söz koşması” gibi terimler kullanıldığını; Çağdaş Türk lehçelerinde ise tekrarlar için “yoldaş sözler, tirkeş sözler” gibi isimler kullanıldığını belirtir (Üstüner, 2003: 172).

Osman Nedim Tuna, “Türkçede Tekrarlar” adlı makalesinde Farsça “be” eki ile oluşturulan ikilemeler için “şekil itibarı ile yabancı olmakla beraber bugün hâlâ kullanılan bir tekrar da be ile yapılır: öz-be-öz; süt-be-süt; can-be-can ced-be-ced” der (Tuna, 1982-1983: 175).

Tuna, Türkçede *m* ve *k* ile oluşturulan “*kapı mapı, tencere mencere, paldır küldür, tambur kümbür*” gibi ikilemeleri ise “otomatik tekrarlar” diye adlandır (Tuna, 1982-1983: 175).

Ayşehan Deniz Abik, “(İsim1 + II/+IU) (İsim2 +II/+IU)” *Kuruluşundaki İkilemeler* adlı çalışmasında belli başlı, boylu boslu, güçlü kuvvetli, irili ufaklı yapısındaki ikileme kuruluşlarını incelemiş, Eski Türkçede ikili kullanılan birliklilik ifade eden +II....+II yapısı ile +IIg / +IUg sıfat eki taşıyan kelimelerle kurulmuş hendiadyoinlerin bugün Türkiye Türkçesinde karıştığını belirtip karışan bu şekilleri ayırt edici bir ölçü bulunup bulunmadığını tespit etmeye çalışmıştır (Abik, 2010).

Farsçada eş veya yakın anlamlı yahut zıt anlamlı kelimeler “u” bağlacı ile birleştirilerek ikileme oluşturulabilir. Kimi ikilemeler ise birinci kelimenin baş ünsüzünün “m” ünsüzüne dönüştürülmesiyle oluşturulur: tar u mar (darmadağınık), han u man (ev bark), herc ü merc (karma karışık) vb. (Develi, 2012: 137). Eski Anadolu Türkçesinde ve Divan şiirimizde bağlaçlı ikilemeler Farsçanın etkisiyle ortaya çıkmıştır. Söz gelimi Farsça *güft ü gu (dedikodu), cüst ü cu (arayıp sorma), hüsn ü kubh (güzellik çirkinlik)* vb. ikilemelerin örneksenmesi (analogy) yoluyla Eski Anadolu Türkçesinde de *dün ü gün, söz ü sav, güz ü kış...* gibi ikilemeler oluşturulmuştur (Aksan, 2004: 63; 2006: 85). Mehmet Ali Ağakay, Osmanlı Türkçesinde birbirini yorumlayan iki kelimenin birbirine “u, ü” edatıyla bağlanarak kelime çifti hâlinde kullanılmasına *atf-ı tefsiri* denildiğini, Batı dillerindeki *hendiadyoin* sözcüğünün aşağı yukarı bununla aynı olduğunu belirtir. Ağakay, bu doğrultuda, *hendiadyoin* sözcüğünü “iki kavram kullanarak tek bir kavram anlatma” şeklinde açıklar (Ağakay, 1954: 97).

Eski Osmanlıca döneminde, özellikle düzyazıda, ikilemelerin çoğunun ya yabancı sözcükten ya da bir Türkçe ve bir yabancı sözcükten kuruldu-

ğu görülür, çok defa da araya “ve” bağlacı getirilir (Hatiboğlu, 1981: 78). Söz konusu durumun bir benzeri, incelendiğimiz metinlerde tespit ettiğimiz ikilemeler arasına Farsça “u” bağlacının getirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kaşkay Türkçesinde bu yapıdaki ikilemelerin bulunması, Kaşkay Türklerinin yaşadığı coğrafyanın bir neticesi olarak, Farsçanın Kaşkay Türkçesine tesirinin ikilemelerdeki yansımaları şeklinde izah edilebilir.

Çalışmada, aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle, eş, yakın ya da zıt anlamlı sözcüklerle, iki anlamsız veya bir anlamlı bir anlamsız sözcüklerle oluşturulan bir tek kelime gibi anlam gösteren kelime grupları ikileme olarak ele alınmıştır.

Taranan metinlerde tespit edilen tüm ikilemelere çalışmada yer vermek makale sınırlarını oldukça aşacağından, en az bir unsuru Türkçe olan ikilemelere yer verilmiştir. Çalışmada yer verilen ikilemeler için birer örnek yazılmış olup tespit edilen diğer örneklerin ise yalnızca sayfa numaraları belirtilmiştir. Örnekler, alındıkları metinlerdeki yazım şekillerine müdahale edilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

İkilemeler

A

- **acı suyuz:** aç susuz

Bu arvadı ellerini, neççe gün ki **acı suyuz** edennen sora. (KTM-117)

- **ad u san:** ad san

Hüb dirildding atanğ **ad u sanını** (KMS-252), (MŞ-223), (MŞ-223)

- **ağliya ağliya:** ağlaya ağlaya

Qız narahätligdän **ağliyä ağliyä** gedär. (KTÇ-22)

- **ak u kara:** ak ve kara

Soruş **âk u karâsundan** (MŞ-192)

- **aksıya aksıya:** aksaya aksaya

...aqsağ ceyran **aqsıyâ aqsıyâ** gälir. (KTÇ-51)

- **apar- yetir-:** götürüp ulaştırılmak

Uşşak gelir, verir daşing demine uşşakları kowar, gene xorakkısını götürür kaçar, **aparir yetirir**, yetirdir buvasına. (KTM-71)

- **arpa saman:** arpa saman

yâ **arpa samana** deyzir dişimi (KTŞ-345), (KTŞ-345), (MŞ-217), (KTŞ-348), (KTŞ-347)

- **as- u kes-:** asmak kesmek

- Bu kemend, bu kılıc, öldür, **as u kes** (MŞ-187)
- **ata ata:** ata ata
Ata ata atıcı, mine mine minici. (KA-6)
  - **ay gün / ay u gün:** ay güneş
ay u gün úeykeli yedü'lláh 'Elá (KTŞ-342), (MŞ-192), (KTM-73), (MŞ-142), (KMŞ-207)
  - **ay u gün:** ay ve gün
Gène gelir o **ay u gün** (KMŞ-235), (MŞ-207)
  - **ay u il:** ay ve yıl
Sehtdir **ay u il** mene (KMŞ-183), (MŞ-176), (MŞ-246), (KMŞ-287), (KMŞ-198), (KMŞ-168), (MŞ-187)
  - **ayak u kol:** ayak ve el
...çoş xoşhal oldu ke **äyäq o qolı** sinmädi. (KTÇ-46)
  - **az az:** az az
Hayk beke **az az** tobelerimiz taniyek adını bilerek gün medırof daha kat ola. (KT-248)
- B
- **baş baş:** baş baş
Yan yan **baş baş** koyub tille atardıg (KMŞ-291)
  - **batman batman:** batman batman
Derd **batman-batman** geler mişkal-mişkal geder. (KA-1355)
  - **beleyi beleyi:** böyle böyle
Beleyi beleyi şirler derdi... (KTM-61), (KTM-63), (KTM-63), (KTM-103)
  - **belli belli:** belli belli
Belli belli beher at (KTM-109), (KTM-186)
  - **beş altı:** beş altı
Azatu ona bir mil verig **beş altı** koyun evvel ola verih. (KT-249)
  - **beş on:** beş on
Daha bu **beş on** sığırdan ayrı heş daralık yoxlarıymış. (KTM-113), (KTM-113), (KTM-95), (KT-204)
  - **bir iki/ bir ikki:** bir iki
Bir iki otır harplerden yaza ki men ell yıl zahmat çekmişam. (KT-184)
Bir ikki yel kuşçular. (KT-200), (KT-202), (KTM-64), (KTÇ-29)

- **böyük küçük:** büyük küçük
‘Akıl **böyük** – **küçü**gebahmir. (KA-1722)
- **bir bir:** bir bir
Harifler gitdiler meclisden **bir bir** (MŞ-136), (MŞ-227), (MŞ-238), (MŞ-182), (KT-250), (KTM-134), (KMŞ-148), (KMŞ-170), (KMŞ-226), (KMŞ-288)
- **birce birce:** birer birer, teker teker
Güllerinğden **birce birce** dürmüşek (KMŞ-304), (KTM-126), (KTŞ-351)
- **boy boy:** boy boy
Gordan çıxdı ele **boy boy**edirdi. (KTM-97), (KTM-97)
- **bölük bölük:** bölük bölük
Apar **bölük bölük** konan ellere (KTM-132), (KTŞ-359), (KMŞ-216)

C

- **cahal koca:** genç yaşlı
Ölüm **câhâl** - **koca** tanımaz. (KA-625)
- **çalağ çalağ:** şalap şalap
Çalağ çalağ suya gedan (KTÇ-61)
- **ceşn u şenlik:** şölen
Hüb **ceşn u şenlig**dir muṭrub ber-ḳarār (KMŞ-211), (KMŞ-131)
- **ceşn u toy:** şölen
Ḳurulur çemende gène **ceşn u toy** (KMŞ-281)
- **cız vız:** cız vız
Èvim eyesi kız oldı, èvim **cız-vız**oldı. (KA-794)
- **çiçek miçek:** çiçek miçek
Çiçek miçek gohberiçek (KTM-106), (KTM-106)
- **cik cik:** cik cik
Bu il ki ḳuş (sirçe) bildirğine **cik cik**örgedir. (KA-856)

Ç

- **çoh çoh:** çok çok
Aşıqlaring sazına beslener **çox çox** dering me'nâ (KTM-134)
- **çovul çiçek:** çovul(güzel kokulu bir ot) çiçek
Çovul çiçek ter bulherinğ yahşıdır (KMŞ-306)
- **çöl ü biyaban:** çöl

Mecnunvar gezesing **çöl ü biyabān** (KTM-98)

D

• **dad u duz:** tat ve tuz

Bu dünyāda ‘ışkıñg **dad u duzunu** (KMS-119), (KMS-169)

• **dada dada:** tada tada

Dama-dama göl olar amma **dada-dada** hęc olmaz. (KA-1346)

• **dadlı dadlı:** tatlı tatlı

Onda ki yeyerdñ **dadlı dadlı**, bilmezdiñ ki geler keher atlı. (KA-640)

• **dağ daş / dağ u daş:** dağ ve taş

Meni sèven meler gelir, **dağı-daşı** deler gelir. (KA-2238)

Heliylesem **dağ u daş**dan zar gelir (KTM-74), (KTM-137), (KMS-172), (KMS-279), (KMS-153), (KMS-122), (KMS-178), (KMS-282), (KMS-222)

• **dağ dere:** dağ dere

Her ne baħañg **dağ deresi** güllüdür (KMS-308)

• **dağ u cengel:** dağ ve orman

Sāhır nakkaş kimiñg **dağ u cenğeli** (KMS-229)

• **dağ u düz:** dağ ve ova

Yaşıl görreñg **dağ u düzü** (KMS-139), (KMS-139), (KMS-119), (KTM-84), (MS-219)

• **dama dama:** damlaya damlaya

Dama-dama göl olar amma dada -dada hęc olmaz. (KA-1346)

• **damça damça:** damla damla

Damça damça bir su aħmaz çeşmesārımdan benim (KMS-160)

• **daş u dağ:** taş ve dağ

ķorķıram meskenim **daş u dağ** ola (KTŞ-340), (MS-223)

• **daş u kum:** taş ve kum

Daş u kumlar gelib gözünğ bürrümüş (KMS-250)

• **del-geç-:** delmek geçmek

Derd vardır geler geçer, derd vardır **deler geçer**. (KA-1357)

• **deli divana:** deli divane

Deli divananıñ hergün toyudur. (KA-1375)

• **dere teppe:** dere tepe

Dere teppe édmez çārnal çapardıñg (KMS-255)

- **dil u dudak:** dil ve dudak
Hoş dinsin Manşūr'unğ **dil u dudağı** (KMSŞ-197), (KTŞ-358)
  - **dilim dilim:** dilim dilim
Kāşıd diliñğ **dilim dilim** (KMSŞ-242)
  - **dilleşe dilleşe:** konuşa konuşa
Heyvan ileşe - ileşe, adam **dilleşe - dilleşe**. (KA-1264)
  - **diş u dırnağınan:** dişiyile ve tırnağıyla
Vağan sahlarak **diş u dırnağunan** (KMSŞ-282), (KTM-140)
  - **dutkun dutkun:** tutkun tutkun
Dinebilmez **dutkun dutkun** dile bah (MŞ-247)
  - **düş- kal-:** düşmek kalmak
Kurbanıng ollum, gēdiyirdim Hac'a, kafiledan **düşmüşem kalmuşam**. (KTM-65)
  - **düzüm düzüm:** sıra sıra
Gel durnalar **düzüm düzüm** uçanda (KMSŞ-314)
  - **düzün düzün:** sıra sıra
Durna gider **düzün düzün** (KT-230)
- E
- **el ayak:** el ayak
El-ayağınğı yığıştır, atı alılar elimizden. (KTM-70), (KTŞ-330), (MŞ-223)
  - **el be el:** il il, ülke ülke, diyar diyar
Kuhēn hūnerimiz **el be el** meşhūr (KMSŞ-229)
  - **el u oymak:** il ve oymak
El u oymak ter-damāğdır (KTŞ-352), (KMSŞ-176), (KMSŞ-197), (KMSŞ-239) (KMSŞ-245)
  - **ele bele:** öyle böyle
Ele bele sulu munları tökmüşig içine. (KT-188), (KT-188), (KT-188), (KT-210), (KT-211), (KT-211), (KT-217), (KT-225), (KT-240), (KT-243), (KT-257), (KT-258), (KA-854), (KA-1413), (KA-2027), (KA-2482), (KA-2496), (KTM-64), (KTM-107), (KTÇ-36), (KTÇ-50), (KTÇ-50)
  - **erkek dişi:** erkek dişi
Şer ki bēşeden çıhđı, **erkek-dişi** yoğudur. (KA-1683)

G

• **gam u gaygu:** kaygı

Biri hoşluk ister **gam u gaygûd**r (MŞ-210)

• **gece gündüz / gece günüz / géce günnüz / gice gündüz:** gece gündüz

Ma'zûn diyer **gece gündüz** du'âmdır (MŞ-134), (KTÇ-23)

Géce-günüz kor içi birdir. (KA-2172)

Géce günnüz Denâ hicr u ferağdan (KTM-125)

Gice gündüz ohuyuban yâz oğlum (MŞ-170), (MŞ-205), (KTŞ-331), (KTŞ-339), (KTŞ-344), (KTŞ-347), (KMS-114), (KMS-115), (KMS-117), (KMS-165), (KMS-174), (KMS-187), (KMS-191), (KMS-203), (KMS-214), (KMS-224), (KMS-264), (KMS-266), (KMS-303), (KMS-315), (KTŞ-332), (MŞ-189)

• **gece gün:** gece gündüz

siziñ için ferğ eylemez **géce gün** (KTŞ-344), (KTŞ-344)

• **geçen geden:** geçen giden

Beyân edem **geçen geden** 'âdeti (KMS-288)

• **gel- geç-:** gelmek geçmek

vurdı üregime kâr **geldi geçdi** (KTŞ-338), (KTŞ-338), (KTŞ-338), (KTŞ-336), (KTŞ-338), (KTŞ-338), (KTŞ-344), (KA-1357)

Umr **geler geçer** yoldaş (KTM-176), (KTŞ-359)

• **gel gel:** gel gel

Gözleri **gel gel** eyler. (KT-261)

• **gel- git-:** gelmek gitmek

Ağır éller **gelir gidersen** verir(KTM-73)

• **gele gele:** gele gele

Düşmen **gele-gele** kowem odlı, dost gelmeye-gelmeye düşmen. (KA-1434), (KA-1918)

• **gelen geden:** gelen giden

Gelen geden hûb konaklar yâd olsun (KMS-296)

• **gelme- gelme- :** gelme- gelme-

Kowm **gelmedi-gelmedi** düşmen oldı, düşmen gele gele kowm oldı. (KA-1918)

Düşmen gele-gele kowem odlı, dost **gelmeye-gelmeye** düşmen. (KA-1434)

• **gez- gör-:** gezmek görmek

- gezem görem** yâr êlkesi handadır (KTŞ-339)
- **geze geze:** geze geze
Daha menne **geze geze** hile bulmuşam (KTM-66)
  - **gezib dolan-:** gezib dolanmak
Bir **gezib dolanang** sâğı solları (KTM-132)
  - **gı gı:** gak gak
Kağaya dödiler danış, dēdi **gı gı**. (KA-1763)
  - **gız oğul:** kız oğul
Onna **gız oğul** oturillardı. (KT-196)
  - **gıt- gel-:** gitmek gelmek
Dedi **gıtding gelding** belenge diyerem ki men niye bele karrı terem, u cahal terdir, men karrı terem. (KTM-104)
  - **gizlin gizlin:** gizli gizli
Gizlin gizlin söz yazılmış (KMŞ-181)
  - **gomb o gomb:** gomb gomb
... neye qoyâr ağzınâ **gomb o gombonân** çalar. (KTÇ-38)
  - **gov gov:** gov gov (tilki uluması)
Tülkü **ğow-ğowı** inen yağış yağmaz. (KA-1130)
  - **goyun guzzu:** koyun kuzu
Bu **goyun guzzu** her ne özzi issini yiyir. (KT-211)
  - **güle güle:** güle güle
Şâh kaldı sözünden **güle güle** bah (MŞ-247)
  - **gün-be-gün:** gün gün
Gün-be-gün errirem dağlar karuyam (MŞ-143), (MŞ-184), (MŞ-140)
  - **gün ü gece:** gündüz gece
Biri geze **gün ü gece** cunan (MŞ-158)
  - **gün ü saat:** gün ve saat
Gün ü saat xub édenne köçerdik (KTM-112)
- H
- **havası suyu:** havası suyu
Doyma bulmaz **havasınnan suyunnan** (KTM-130)
  - **hay hoy / hay huy / hay u huy :** hay huy (gürültü)
Hay- hoy édeden korhıma, dinmeyen vurandan qorhı. (KA-2334)
Dowarları **hay huyunan** kaçırddık (KMŞ-289)

- Ussa heléy çalmaz **hay u huy** yoğdur (KMSŞ-249), (KMSŞ-281), (MŞ-210)
- **hay kışkırık:** bağırma, haykırma
Uşaklarınğ **hay kışkırık** salmağı (KMSŞ-291)
  - **haylan haylan:** haylan haylan (vay vay)
Vay **haylan haylan** hanliyam (KT-252)
  - **heyva nar:** ayva nar
sögüd akaçunda **heyva nār** olmaz (KTSŞ-335)
  - **hirr nirr:** hirr nirr (hırgür)
“**Hirr-nirr**” bilmir. (KA-2394)
  - **hub u pis:** güzel ve kötü
Hüb u pis güzelde çoh iştibâhdır (MŞ-210), (MŞ-152), (MŞ-170), (MŞ-173), (MŞ-246), (KMSŞ-152), (KMSŞ-301), (KTM-101)
  - **hut hut / hud hud:** hut hut
Gunnuz gider **hut hut** gece de gider **hut hut** (KTM-185), (KTÇ-66)
  - **hüşük püşük:** hüşük püşük
Bu dünya **hüşük-püşük**dir, dünya kurulalı bu daş bura düşübdir. (KA-865)
- I
- **ışıl ışıl:** ışıl ışıl
İşıl işıl ışıllar (KTÇ-67)
- İ
- **ikki ikki:** iki iki
Özüng gidib **ikki ikki** alireng (KTM-166)
  - **iki üç / ikki üç / iki üş:** iki üç
Birisı gälirdi, ärzedem birining kızını isirdi, evvel **ikki-üç** adam gelirdi bélexare kızi göre yo, begene. (KTM-62), (KTM-71), (KTM-97)
Onna bir **iki üş** Türk Berlin’de ders ohirlardı. (KT-239), (KT-237)
Bir kocäymış **iki üç** doar varyımış... (KTÇ-49), (KTÇ-50)
  - **il sene:** yıl sene
İndi neyding bahmasaydı **il sene** (MŞ-223)
  - **ileşe ileşe:** koklaşa koklaşa
Heyvan **ileşe - ileşe**, adam dilleşe - dilleşe. (KA-1264)
  - **inci sedef:** inci sedef
Çekdirmezding **inci sedef** dişleri (KTM-76)

K

- **kaça kaça:** kaça kaça
Qurd **qäçä qäçä** gäldi qayaning başına... (KTÇ-46)
- **kaka-bacı:** bacı kardeş
Oğul o kız eynen **kaka-bacı**dık (KTM-111)
- **kara kara:** kara kara
Qara qara sis qara (KTM-186)
- **kaş göz / kaş u göz:** kaş göz
Her oğula o **kaş göz** atmazdı (KTM-111)
yār oturub **kaş u göz**üni süzer (KTŞ-358)
- **kaş kaş:** kaş kaş
Bağrım **kaş kaş** olub qan revān olmuş (KMSŞ-147)
- **kesme kesme:** kesme kesme
Ağ şirigineng béle **kesme kesme** kesiyirdik. (KTM-61)
- **kıç kol:** ayak el (el ayak)
Qıç-kolu deylak sıçan (KTM-118)
- **kış u tovsan:** kış ve yaz
Yaz u fāyız **kış u tovsan** āyeti (KMSŞ-124)
- **kız gelin:** kız gelin
Qız-gelin körpe kerez. (KA-1948)
- **kızıl kızıl:** kızıl kızıl
Tavuk doğar özi içi, gözünü **kızıl-kızıl** eder ħoros içi. (KA-1139),
(KA-1142)
- **kol u kıç:** kol ve ayak
sovuĥ vurar **kol u kıç**ı leng olur (KTŞ-347)
- **kon- köç-:** konmak göçmek
Niççe güzel **kondi köçdi**(MŞ-137)
- **kop kop:** topluca
Yaz çakında **kop kop** gèderdig dağa (KMSŞ-296)
- **kov kov:** atlaya atlaya
Deveye minmegiñ **kov-kov** gèdemek yoĥudur. (KA-1479)
- **kova kova:** kova kova
Merdi **kowa - kowa** namerd èdme. (KA-2211), (KA-2260)
- **kovm u kardaş:** kavim ve kardeş

- Unutmang **kowm u kardāşı** (KTM-164)
- **koyun keççi**: koyun keçi
Ƙoyun keççi sürülmedi doğmadı (KMS-293)
  - **köç- kon-**: göçmek konmak
Köçüp konan aynağ elden bir danış (KMS-248), (KMS-221)
  - **köç-hay-köç**: göç ha göç
o gün billeş ki el **köç-hāy-köç** ola (KTŞ-345)
  - **köç ü kon**: göç
Biz maşoninen **köç ü kon** idirek. (KTM-188)
Köç u konlar kārivānlar yād olsun (KMS-199)
  - **kuçik böyük**: küçük büyük
Eger muni sen hesab eden çoh **kuçik böyük** vardır. (KT-247)
  - **kuş u kecir**: kuş ve akbaba
koyma **kuş u kecir** yēye lāşımı (KTŞ-345)
- L
- **lay lay**: ninni
Lay lay bilireñ niye yatmırañ? (KA-2187)
  - **lim lim**: yavaş yavaş
Adamıñ yēre baħanı, suyuñ **lim lim** aħanı. (KA-117), (KA-1646)
- M
- **mine mine**: bine bine
Ata ata atıcı, **mine mine** minici. (KA-6)
- O
- **o yannan bu yannan**: o yandan bu yandan, oradan buradan
... Bal Äyvezi yow bilmiyrem bir daha Äyvezi bulları yiğēr getirir, ele **o yannan bu yannan** getirir... (KTM-71)
  - **ordan burdan**: oradan buradan
Ordan burdan yığıştırmış. (KTM-71), (KTM-71)
  - **ot u alev**: ateş ve alev
Necāt vir **ot u alevden** (MŞ-212)
  - **ot u köz**: ateş ve köz
Sīnesinde **ot u közler** yaradıb (KMS-119), (KTM-145)
  - **ot u ocak**: ateş ve ocak
Kullen bu işleri, biz **ot u ocağınan** édirdik. (KTM-60)

S

- **sağ sol / sağ u sol / sak u sol:** sağ sol
Bağlamışdı **sağ u solu** (KMŞ-152), (KMŞ-242), (KMŞ-243), (KMŞ-216)
Göngül sever gezen **sağı solunu** (KTM-130), (KTM-132)
Göz salmışam **sağ u sola** (KMŞ-258), (KMŞ-271), (KMŞ-311), (KMŞ-309)
- **sağ u çep:** sağ ve sol
Nâşî hâkîm seçmez **sağ u çepini** (KMŞ-240)
- **sak u selamet:** sağ selamet
şikârî gözleri **sağ u selamet** (KTŞ-351)
- **saya saya:** saya saya
Ây u günü **saya saya** oturdum (MŞ-207)
- **serin serin:** serin serin
Kardan kopan **serin serin** sellering (KTM-126), (KMŞ-288), (KMŞ-304), (KMŞ-313)
- **sol sağ / sol u sağ:** sol sağ
Hâr nâ baxdım **sola sağa** (KTÇ-77)
Bulbullar oğullar **sol u sağında** (KMŞ-210)
- **soy-be-soy:** soy soy
sebt olur deftere **soy-be-soy** behte (KTŞ-348)
- **sözi sazi:** sözü sazi
Sözi sâzi muhabbetdir (KMŞ-235)
- **sürü sürü:** sürü sürü
Sürü sürü koyun gelmez düzüngden (KMŞ-250)

Ş

- **şaf şaf:** şaf şaf
Şaf-şaf édme, de şaftali. (KA-1169)

T

- **tak tak:** tak tak
Eblehiñ ...üne daş toğurlardı, dèdi **tağ tağ** sesi gelir. (KA-313)
- **tek tek:** tek tek
Tek tek eddi. (KTM-96)
- **tek u tak:** tek, yalnız

Tekk olmuşam **tek u takam** (KMŞ-255)

- **tike tike / tikke tikke:** parça parça

Bu üreğim ki **tike tike** olmuş, onu zulfun tarınnan tik. (KT-246)

Bunnar vaxtı ki hareket éddiler, bu arvading bedeni **tikke tikke** ollu. (KTM-117)

- **toprak daş:** toprak taş

Bahung necding **toprağuna dâşuna** (MŞ-133)

U

- **uz ... uz ...:** uzun uzun

Uz menzil **uz** menzil irâk olası (MŞ-255)

- **uzun uzun:** uzun uzun

Uzun uzun uzanır gelin tekin bezenir (KTM-185), (KTÇ-67)

Ü

- **üç dörd:** üç dört

üç dörd gündir nâ-tevânem lâşam men (KTŞ-347)

- **üç üç:** üç üç

Mâçe katır **üç üç** âldugun diyem? (MŞ-254)

V

- **vak vak:** vak vak

Tülkü öz deligi deminde **vağ vağ** éder. (KA-1122)

- **var yoh:** var yok

Uşaq **var-yoh** bilmez. (KA-555)

- **var- git-:** varmak gitmek

Gelin minir üz éder, béle obasına sarı ki gele **vara gide** küreken evinâ. (KTM-91), (KTM-91), (KTM-87)

- **vara vara:** vara vara

Vara vara bu diyâra gelmişem (MŞ-228)

Y

- **yağa yağa:** yağa yağa

Yağış yağsın **yağa yağa** (KTÇ-64)

- **yahşı pislig:** iyilik kötülük

yahşı pèslig kalur Dına yoh olmaz (KMŞ-311)

- **yahşı yaman:** iyi kötü

Uşşığıdığ **yahşı yaman** bilmezdig (KMŞ-290), (MŞ-150)

- **yan yan:** yan yan
    Yan yan baş baş koyub tille atardıg (KMŞ-291)
- **yana yana:** yana yana
    Yana yana cesedimden can gider (KTM-98), (KTM-187), (MŞ-238), (MŞ-146), (KMŞ-159), (KMŞ-219)
- **yavaş yavaş:** yavaş yavaş
    Bir mikrop değilmiş ki **yavaş yavaş** öle insan. (KT-206)
- **yaylak kışlak:** yaylak kışlak
    Köç üstünde **yaylak kışlak** yolunda (KMŞ-259)
- **yaz gış:** yaz kış
    Heydi **yaz gış** bir nazik zat da almaz. (KT-188)
- **yaz u fayuz:** yaz ve güz
    yaz u fāyuz el köçende yurdundan (KTŞ-347), (KMŞ-124), (KMŞ-265)
- **yaz u hazan:** yaz ve güz
    Yaz u hazān öz elinde (KMŞ-237)
- **ye- iç- :** yemek içmek
    Yedi içdi mātāb moradınā eteşdi. (KTÇ-39), (KTÇ-59), (KMŞ-312), (MŞ-221)
- **yeni köhne:** yeni eski
    Yēni - köhneedme. (KA-2562)
- **yer u yurd:** yer ve yurt
    yer u yurdum gülüstāndır (KMŞ-179)
- **yer ü göy:** yer ve gök
    Yer ü göy ma' refet kemālī seneñg (KMŞ-267)
- **yırlaya yırlaya:** söyleye söyleye (şarkı)
    Kõnşī kõnşī eşşegini **yırlaya-yırlaya** gezer. (KA-1889)
- **yırta yırta:** yırta yırta
    Vērdigñ bir yumurta, onu da **yırta yırta?** (KA-2322)
- **yurd yuva:** yurt yuva
    Koy tā zulmunğ **yurd yuvası** dağıla (KMŞ-311)
- **yurt be yurt:** yurt yurt
    Bunlar köçiler **yurt be yurt.** (KT-185), (KT-185)

İnceleme

1. Kelimelerin Kökenine Göre İkilemeler

1.1. Aynı Türkçe kelimenin tekrarıyla kurulmuş ikilemeler

• ağliya ağliya	• düzün düzün	• ordan burdan
• aksıya aksıya	• el be el	• kaça kaça
• ata ata	• gel gel	• saya saya
• az az	• gele gele	• serin serin
• baş baş	• gelme- gelme-	• soy-be-soy
• batman batman	• geze geze	• sürü sürü
• beleyi beleyi	• gizlin gizlin	• tek tek
• belli belli	• güle güle	• tike tike / tikke tikke
• bir bir	• gün-be-gün	• uz ... uz ...
• birce birce	• ışıl ışıl	• uzu n uzun
• boy boy	• ikki ikki	• üç üç
• bölük bölük	• ileşe ileşe	• vara vara
• çoh çoh	• kara kara	• yağa yağa
• dada dada	• kaş kaş	• yan yan
• dadlı dadlı	• kesme kesme	• yana yana
• dama dama	• kızıl kızıl	• yavaş yavaş
• damça damça	• kop kop	• yırlaya yırlaya
• dilim dilim	• kov kov	• yırtı yırtı
• dilleşe dilleşe	• köç-hay-köç	• yurt be yurt
• dutkun dutkun	• mine mine	
• düzüm düzüm	• o yannan bu yannan	

1.2. Farklı Türkçe kelimelerle kurulmuş ikilemeler

• acı suyuz	• ayak u kol	• daş u kum
• ad u san	• beş altı	• del- geç-
• ak u kara	• beş on	• dere teppe
• apar- yetir-	• bir iki/ bir ikki	• dil u dudak
• arpa saman	• büyük küçük	• diş u dırnağınan
• as- u kes-	• çowul çiçek	• düş- kal-
• ay gün / ay u gün (güneş)	• dad u duz	• el ayak
• ay u gün	• dağ daş / dağ u daş	• el u oymak
• ay u il	• dağ u düz	• ele bele
	• daş u dağ	• erkek diş

- gece gündüz / gece -günü
- gece gün
- geçen geden
- gel- geç-
- gez- gör-
- gelen geden
- gel- git-
- gezib dolan-
- kız oğul
- git- gel-
- goyun guzzu
- gün ü gece
- iki üç / ikki üç / iki üş
- kaka-bacı
- kaş göz / kaş u göz
- kış kol
- kız gelin
- kol u kış
- kova kova
- kon- köç-
- koyun keççi
- köç ü kon
- köç- kon-
- küçük büyük
- kuş u kecir
- ot u alev
- ot u köz
- ot u ocak
- sağ sol / sağ u sol
- sol sağ / sol u sağ
- üç dörd
- toprak daş
- var yoh
- var- git-
- yahşı pislig
- yahşı yaman
- yaylak kışlak
- yaz gış
- ye- iç-
- yer u yurd
- yer ü göy
- yurd yuva

1.3. İlk Ögesi Türkçe İkinci Ögesi Arapça Kelimelerle Kurulmuş İki-lemeler

- gün ü saat
- inci sedef
- il sene
- sak u selamet

1.4. İlk Ögesi Türkçe İkinci Ögesi Farsça Kelimelerle Kurulmuş İki-lemeler

- çöl ü biyaban
- heyva nar
- yaz u fayuz
- dağ u cengel
- kış u tovsan
- yaz u hazan
- dağ dere
- sağ u çep
- yeni köhne
- deli divana
- sözi sazi

1.5. İlk Ögesi Arapça İkinci Ögesi Türkçe Kelimelerle Kurulmuş İki-lemeler

- cahal koca
- havası suyu
- gam u gaygu
- kovm u kardaş

1.6. İlk Ögesi Farsça İkinci Ögesi Türkçe Kelimelerle Kurulmuş İki-lemeler

- ceşn u şenlik
- ceşn u toy
- hub u pis

2. Ögeleri Arasındaki Anlam İlişkisine Göre İkilemeler

2.1. Eş anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemeler

- ceşn u şenlik
- ceşn u toy
- çöl ü biyaban
- deli divana
- gam u gaygu

2.2. Yakın anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemeler

• acı suyuz	• del- geç-	• kış kol
• ad u san	• dere teppe	• kız gelin
• apar- yetir-	• dil u dudak	• kol u kış
• arpa saman	• diş u dırnağınan	• kovm u kardaş
• as- u kes-	• el ayak	• koyun keççi
• ay gün / ay u gün (güneş)	• el u oymak	• kuş u kecir
• ay u gün	• ele bele	• ordan burdan
• ay u il	• geçen geden	• ot u alev
• ayak u kol	• gel- geç-	• ot u köz
• beş altı	• gez- gör-	• ot u ocak
• beş on	• gezib dolan-	• sak u selamet
• bir iki/ bir ikki	• goyun guzzu	• sözi sazi
• çovul çiçek	• gün ü saat	• toprak daş
• dad u duz	• havası suyu	• üç dörd
• dağ daş / dağ u daş	• heyva nar	• var- git-
• dağ dere	• iki üç / ikki üç / iki üş	• yaz u fayuz
• dağ u cengel	• il sene	• yaz u hazan
• daş u dağ	• inci sedef	• ye- iç-
• daş u kum	• kaka-bacı	• yer u yurd
	• kaş göz / kaş u göz	• yurd yuva

2.3. Zıt anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemeler

• ak u kara	• gece gündüz / gece günüz	• git- gel-
• büyük küçük	• gece gün	• gün ü gece
• cahal koca	• gel- git-	• hub u pis
• dağ u düz	• gelen geden	• kış u tovsan
• düş- kal-	• gız oğul	• kon- köç-
• erkek dişi		• köç- kon-

- köç ü kon
- kuçık böyük
- sağ sol / sağ u sol / sak u sol
- sağ u çep
- sol sağ / sol u sağ
- var yoh
- yahşı pislig
- yahşı yaman
- yaylak kışlak
- yaz gış
- yeni köhne
- yer ü göy

2.4. Biri anlamlı diğeri anlamsız kelimelerle kurulmuş ikilemeler

- çiçek miçek
- tek u tak

2.5. İki ögesi de anlamsız kelimelerle kurulmuş ikilemeler

- cız vız
- cik cik
- çalağ çalağ
- gı gı
- gomb o gomb
- gov gov
- hay hoy / hay huy / hay u huy
- hay kışkırık
- haylan haylan
- hırr nırr
- hut hut / hud hud
- hüşük püşük
- lay lay
- lim lim
- şaf şaf
- tak tak
- vak vak

3. Ögeleri Arasındaki Ses Benzerliği Açısından İkilemeler

3.1. Ön ses benzerliği bulunan ikilemeler

- çovul çiçek
- dad u duz
- dağ daş / dağ u daş
- dağ dere
- dağ u düz
- daş u dağ
- deli divana
- dil u dudak
- diş u dirnağınan
- gam u gaygu
- gece gün
- gece gündüz / gece günüz
- gel- geç-
- gel- git-
- gez- gör-
- git- gel-
- goyun guzzu
- gün ü gece
- kış kol
- kol u kış
- kon- köç
- kovm u kardaş
- koyun keççi
- köç- kon-
- köç ü kon
- kuş u kecir
- ot u ocak
- sağ sol / sağ u sol / sak u sol
- sak u selamet
- sol sağ / sol u sağ
- yahşı yaman
- yer u yurd
- yurd yuva

3.2. İç ses benzerliği bulunan ikilemeler

- del- geç-
- kaka-bacı
- yaz u hazan

3.3. Son ses benzerliği bulunan ikilemeler

- apar- yetir-   • çiçek miçek   • küçük büyük
- as- u kes-   • ele bele   • ordan burdan
- büyük küçük   • hüşük püşük   • yaylak kışlak

3.4. Ön ve son ses benzerliği bulunan ikilemeler

- geçen geden
- sözi sazi
- tek u tak

3.5. Ön ve iç ses benzerliği bulunan ikilemeler

Taranan metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6. İç ve son ses benzerliği bulunan ikilemeler

- dere teppe
- yaz u fayuz

Sonuç

İncelediğimiz “*Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları, Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi’nin Şiirleri, Kaşkay Türkçesi, Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi, Kaşkay Türkçesi Metinleri, Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ’i Şi’ri yâ Āşār-i Şu‘arā-yi Kaşkâ’î, Mazun Şiirler*” adlı Kaşkay Türkçesiyle yazılmış metinler içeren çalışmalarda toplam 390 ikileme tespit edilmiştir. Tespit edilen ikilemelerin 173’ünün en az bir unsuru Türkçe sözcükten oluşmaktadır. Bu ikilemeler, ikilemeyi oluşturan sözcüklerin kökenlerine göre, aralarındaki anlam ilişkilerine göre ve ses benzerliklerine göre tasnif edilmiştir.

Tespit edilen 173 ikilemeden iki ögesi de anlamlı sözcüklerle kurulmuş 154 ikileme kökenlerine göre incelenmiştir. İki ögesi de Türkçe kelimelerle kurulmuş toplam 132 ikilemenin 61’i aynı Türkçe kelimenin tekrarıyla; 71’i ise birbirinden farklı Türkçe kelimelerle kurulmuş ikilemelerdir. İlk ögesi Türkçe ikinci ögesi Arapça kelimelerle kurulmuş 4; ilk ögesi Türkçe ikinci ögesi Farsça kelimelerle kurulmuş 11; ilk ögesi Arapça ikinci ögesi Türkçe kelimelerle kurulmuş 4; ilk ögesi Farsça ikinci ögesi ise Türkçe kelimelerle kurulmuş 3 ikileme tespit edilmiştir. Tespit edilen 390 ikilemenin %44’ünün en az bir unsuru Türkçe sözcükten oluşmakta; geriye kalan %56’lık kısım ise iki ögesi de Arapça veya Farsça ya da bir ögesi Arapça bir ögesi Farsça sözcüklerden oluşan ikilemelerdir. Tespit edilen tüm ikilemelerin %34’ünün iki ögesi de Türkçe kelimelerle kurulmuş ikilemelerdir.

Bu oranlar göstermektedir ki en az bir ögesi yabancı kökenli kelimelerle kurulmuş ikilemelerin oranı (%66) iki ögesi de Türkçe kökenli kelimelerle kurulan ikilemelere göre daha fazladır. Kaşkay Türklerinin yaşadığı coğrafya göz önünde bulundurulduğunda yabancı kökenli (özellikle Farsça) sözcüklerle kurulmuş ikilemelerin fazla olmasının nedeni anlaşılacaktır.

173 ikilemeden 61'i aynı kelimenin tekrarıyla, 5'i eş anlamlı kelimelerle, 59'u yakın anlamlı kelimelerle, 29'u zıt anlamlı kelimelerle, 2'si biri anlamlı biri anlamsız kelimelerle, 17'si ise iki ögesi de anlamsız kelimelerle kurulmuş ikilemelerdir. Aynı kelimenin tekrarıyla kurulmuş ikilemelerin toplam ikilemelere oranı %35 eş anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemelerin toplam ikilemelere oranı %3 yakın anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemelerin toplam ikilemelere oranı %34 zıt anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemelerin toplam ikilemelere oranı ise %17'dir. Yakın anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemelerin diğer yollarla kurulmuş ikilemelere göre sayıca fazla olması *ay gün, el ayak, bir iki* gibi aralarında çeşitli açılardan ilişki bulunan sözcüklerin yakın anlamlılık başlığı altında incelenmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

İkilemelerdeki kelimeler ses benzerliği açısından incelendiğinde 50 ikilemede ses benzerlikleri olduğu tespit edilmiştir. Bunun toplam ikilemelere oranı %29'dur. İkilemelerin 5'inde ikilemeyi oluşturan kelimeler arasında iki ayrı ses benzerliği olduğu belirlenmiştir. Bunlardan 3'ünde ön ve son ses, 2'sinde ise iç ve son ses benzerliği bulunmaktadır. Hem ön hem de iç ses benzerliği bulunan ikileme tespit edilememiştir. Ön ses benzerliği bulunması yoluyla oluşmuş ikilemelerin sayısı 33, iç ses benzerliği bulunması yoluyla oluşmuş ikilemelerin sayısı 3, son ses benzerliği bulunması yoluyla oluşmuş ikilemelerin sayısı ise 9'dur. Sayısal veriler göz önüne alındığında ögeleri arasında ön ses benzerliği bulunan toplam 36 ikileme olduğu görülmektedir. Bu da ögeleri arasında ses benzerliği bulunan ikilemelerin çoğunlukla ön ses benzerliği yoluyla kurulduğunu göstermektedir.

Kaşkay Türkçesi ile yazılmış metinlerden tespit ettiğimiz 173 ikilemenin 43'ü Farsça olan "u" bağlacıyla kurulmuş olup bunlardan *ay u gün, dağ u daş, hay u huy, kaş u göz, sağ u sol, sol u sağ* ikilemelerinin bağlaçsız şekilleri de tespit edilmiştir. "u" bağlacıyla kurulmuş ikilemeler, tespit edilen ikilemelerin yaklaşık olarak %25'ine tekabül etmektedir. Bu oran, en az bir unsuru Türkçe olan ikilemelerde dahi Farsçanın tesirini gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte, metinlerden tespit ettiğimiz iki ögesi de anlamlı kelimelerle kurulmuş 371 ikilemeden en az bir ögesi ve iki ögesi Farsça olan ikilemelerin toplamı 70'tir.

“dağ daş/dağ u daş, kon- köç-, sağ sol/sağ u sol, git- gel-” ikilemelerinin öğelerinin yer değiştirdiği biçimleri de tespit edilmiştir: *daş u dağ, kon u köç, sol sağ/sol u sağ, gel- git-*.

Tespit edilen ikilemelerin kullanım sıklıkları göz önünde bulundurulduğunda ise; *gece gündüz (26 kez), ele bele (22 kez), bir bir (10 kez), gel- geç- (10 kez), sağ sol / sağ u sol (10 kez), dağ daş / dağ u daş (10 kez)* ikilemelerinin öne çıktığı görülmektedir.

Türkçe ve Farsça olmak üzere, iki dilli bir halk olan Kaşkay Türkleri, kendi yazı dillerini oluşturma yolunda ciddi çabalar sergilemektedirler. Kaşkay Türkçesi metinlerinde ve dolayısıyla ikilemelerinde yabancı kökenli sözcüklerin yoğun olma nedeni, bu iki dilli olma durumu ve yazı dilinin henüz oluşmamış olmasıdır.

Kısaltmalar

bk.	bakınız
KA	Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları
KMŞ	Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi’nin Şiirleri
KT	Kaşkay Türkçesi
KTÇ	Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi
KTM	Kaşkay Türkçesi Metinleri
KTŞ	Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: <i>Kaşkâ’i Şi’ri yâ Âşâr-i Şu‘arâ-yi Kaşkâ’î</i> ,
MŞ	Mazun Şiirler
s.	sayfa
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TS	Türkçe Sözlük
vb.	ve benzeri

Kaynakça

- Abik, A. D. (2010). “(İsim1 + II/+IU) (İsim2 +II/+IU)” Kuruluşundaki İkilemeler”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 2, 17, 1-20.
- Ağakay, M. A. (1954). “Türkçede Kelime Koşmaları”. *TDAY-Belleten*, 97-104.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü*. Ankara: Anı yayıncılık.

- Anavriyan Aghdam, A. (2009). *Kaşkay Türklerinde Atasözleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, E. (1997). "Orhon Yazıtlarında Hendiadyoinler". *Türk Dili*, 544, 417-421.
- Batur, Z. (2016). *Kaşkay Şairi Mansur-şah Muhammedi ve Şiirleri (Transkripsiyon - Metin - İnceleme - Seçme Sözlük)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağatay, S. (1978). *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Çelik, M. (1997). *Kaşkay Türkçesi: Giriş-inceleme-metinler-sözlük* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, M., (2014). *Kaşkay Türkçesi Metinleri*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Çelik, M., Durukoğlu, G. (2016). *Ma'zun - Şiirler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Develi, H. (2012). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 2*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Ergin, M. (2005). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I (A-N)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü II (O-Z)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gündüz, M. (2009). *Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkilme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Khorshidi, G. (2017). *Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kubbealtı. (2016). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı İktisadi İşletmesi.
- Nişanyan, S. (2010). *Sözlerin Soyağacı (Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü)*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Redhouse, J. W. (2009). *Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Rezaei Amaleh, M. (2016). *Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi'nin Şiirleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şemseddin Sami (2010). *Kamus-ı Türkî*. (Haz. Paşa Yavuzarslan) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şahin, H. (1997). "Ferah-Name'de Geçen İkilmeler Üzerine". *Osmanlı Araştırmaları*, 17, 125-135.
- Tekin, T. (2006). *Orhon Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Tuna, O. N. (1949). “Türkçede Tekrarlar”. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2-3, 3, 429-447.
- Tuna, O. N. (1982-1983). “Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkilemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabii Bir Ünsüz Dizisi”. *TDAY-Belleten*, 163-228.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TDK (2012). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TDK (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Üstüner, A. (2003). *Türkçede Pekiştirme*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Multilingual Yayınları.
- Yaghoobi, V. (2011). *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ’i Şi’ri yâ Âşâr-i Şu’arâ-yi Kaşkâ’i*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Kaynakları

- TDK (2017). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 5 Aralık 2017, http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=gts
- TDK (2017). *Büyük Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 5 Aralık 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts
- TDK (2017). *Tarama Sözlüğü*. Erişim Tarihi: 5 Aralık 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama
- TDK (2017). *Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü*. Erişim Tarihi: 5 Aralık 2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas
- Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı (2017). *Kubbealtı Lugatı*. Erişim Tarihi: 5 Aralık 2017, <http://www.kubbealtilugati.com>

Extended Summary

The present study aimed to determine the use of hendiadys, which reflect the development level and richness of a language, in Qashqai Turkish texts. Furthermore, the identified hendiadys were analyzed and classified based on meaning, sound and etymology. In the study, the texts included in the books *Kaşkay Atasözlerinde Ad Aktarmaları*, *Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi'nin Şiirleri*, *Kaşkay Türkçesi*, *Kaşkay Türklerinin Çocuk Edebiyatı Ürünleri ve Bu Ürünlerin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi*, *Kaşkay Türkçesi Metinleri*, *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ'î Şi'ri yâ Āsâr-i Şu'arâ-yi Kaşkâ'î*, *Mazun Şiirler* are used. Identification of the hendiadys in Qashqai Turkish language is important to determine the Qashqai Turkish vocabulary and to reveal the characteristics of hendiadys in Qashqai Turkish.

The hendiadys in Turkish can be defined as a group of words formed by repeating the same word or a combination of synonyms and antonyms in a certain order for strengthening the meaning and enriching the expression.

In the study, meaningful word groups that include a repetition of the same word or synonyms, words with similar meanings and antonyms were considered as hendiadys.

Since it would go beyond the scope of the article to include all hendiadys identified in the reviewed texts, only the hendiadys where at least one word is Turkish are included in the study. One example is given for the hendiadys in the study, and only the page numbers of the other identified hendiadys are presented. The examples are presented as they are, without changing the spelling.

In the analysis section of the study, identified hendiadys are classified under the following groups: Hendiadys based on etymology: hendiadys formed by the repetition of the same Turkish word, hendiadys formed by different Turkish words, hendiadys where the first element was Turkish, the second element was Arabic, hendiadys where the first element was Turkish, the second element was Persian, hendiadys where the first element was Arabic, the second element was Turkish, hendiadys where the first element was Persian, the second element was Turkish. Hendiadys based on the meaning relationship between its elements: Hendiadys formed by synonyms, hendiadys formed by similar words, hendiadys formed by antonyms, hendiadys formed by one meaningful and one meaningless word, hendiadys formed by two meaningless words. Hendiadys are based on paromasis: Hendiadys with front paromasis, hendiadys with internal paromasis, hendiadys with end paromasis, hendiadys with front and end paromasis, hendiadys with front and internal paromasis, hendiadys with internal and end paromasis.

A total of 390 hendiadyses are identified in the reviewed texts. At least one element of the 173 hendiadys is Turkish. 154 hendiadyses that include two meaningful words are analyzed etymologically. While 61 out of the 132 hendiadyses formed by Turkish words include the repetition of the same Turkish word, 71 include different Turkish words. In 4 hendiadyses, the first element is Turkish and the second element is Arabic, in 11, the first element is Turkish, the

second element is Persian, in 4, the first element is Arabic and the second element is Turkish, in 3, the first element is Persian and the second element is Turkish. 61 include the repetition of the same word, 5 include synonyms, 59 include words with similar meanings, 29 include antonyms, 2 include one meaningful and one with meaningless word, and 17 include two meaningless words. The analysis of paromasis in the hendiadys reveals that there is paromasis in 50 hendiadyses. In 5 hendiadyses, it is seen that there are two distinct sound similarities between the words. Three of these have front and end paromasis, and 2 have internal and end paromasis. There are no hendiadys with both front and internal paromasis. The number of hendiadyses with front paromasis is 33, the number of hendiadyses with internal paromasis is 3, and the number of hendiadyses with end paromasis is 9. Based on the numerical data, it is observed that there are 36 hendiadyses with front paromasis. 43 out of 173 hendiadyses include the Persian “u” conjunction, and there are also hendiadyses without conjunction for non-conjugated forms of *ay u gün*, *dağ u daş*, *hay u huy*, *kaş u göz*, *sağ u sol*, *sol u sağ*. The hendiadyses which include the “u” conjunction correspond to approximately 25% of the identified hendiadyses. This ratio revealed the influence of Persian even in hendiadyses with at least one Turkish word. However, out of 371 hendiadyses that include only meaningful words, the number of those which include at least one Persian word is 70. In certain cases, the elements of the hendiadyses transposed are as follows: “*dağ daş/dağ u daş*, *kon- köç-*, *sağ sol/sağ u sol*, *git- gel-*” into *daş u dağ*, *kon u köç*, *sol sağ/sol u sağ*, *gel- git-*. Based on the frequency of the identified hendiadyses, the following are the most used hendiadyses: *gece gündüz* (26 times), *ele bele* (22 times), *bir bir* (10 times), *gel- geç-* (10 times), *sağ sol / sağ u sol* (10 times), *dağ daş / dağ u daş* (10 times).

Qashqai Turks, who were bilingual and spoke both Turkish and Persian, made serious efforts to create their unique written language. The reason for foreign words in Qashqai texts and therefore in hendiadyses was their bilingualism and lack of a written language.